

Milan Hrala osmdesátníkem

V květnu 2011 oslavil přední český slavista, rusista, translatoлог, historik literatury a překladatel prof. dr. Milan Hrala, DrSc. (nar. 13. května 1931), rodák z Humpolce, osmdesátiny. Maturitu vykonal na humpoleckém gymnáziu, studium na Univerzitě Karlově v oboru bohemistika a rusistika ukončil roku 1955, zde také pokračoval v akademické kariéře jako lektor jazyků a asistent Slovanského semináře (1955–1958), později jako odborný asistent na Katedře rusistiky (1958–1966) a docent ruské literatury (1966–1983) na katedře rusistiky a tlumočnictví a překladatelství a od roku 1983 jako profesor dějin ruské a sovětské literatury.

Vědecká činnost literárního vědce Milana Hraly je rozsáhlá a hlavně podnětná. Kromě různých doslovů a předmluv, zejména k M. Zoščenkovi (na setkání s jeho manželkou vzpomíná ve svých originálních pamětech – viz níže), M. Bulgakovovi, I. Ilfovi a J. Petrovovi aj., je tu zmiňovaná kniha napsaná s M. Drozdou *Dvacátá léta sovětské literární kritiky: LEF – RAPP – Pereal* (Praha 1968), editorství sborníku *Kapitoly z dějin českého překladu* (Karolinum, Praha 2002), dále spoluautorství *Malého slovníku sovětských spisovatelů* (Praha 1964), *Problémy sovětské prózy 20. a 30. let* (Praha 1983), editorství odeonského *Slovníku spisovatelů: Sovětský svaz* (1977), editorství různých výborů ruské prózy a hlavně jeho opus magnum *Ruská moderní literatura 1890-2000* (Karolinum, Praha 2007).¹

¹ Viz naše stati o něm: Úspěšný pokus o směrovou a personalistickou historii moderní ruské literatury. Nad *Ruskou moderní literaturou* Milana Hraly (M. Hrala: *Ruská moderní literatura 1890-2000*. Karolinum, Univerzita Karlova, Praha 2007, 767 s.). *Slavica Litteraria*, roč. 11, č. 2, 2008, K směrově personalisticko-areálovým a komparativně kulturologickým dějinám národní literatury (Nad *Ruskou moderní literaturou* Milana Hraly a *Dějiny české literatury* Hany Voisine-Jechové). In: *Od teorie jazyka k praxi komunikace*. Sborník prací členů Katedry českého jazyka a literatury. Eds: Daniel Bína, Miloš Zelenka. Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita, České Budějovice 2007, s. 19–30.

Kromě vedení translatické katedry a translatických prací je Hrala také úspěšným překladatelem z ruštiny do češtiny; zaujal již překladem cestopisu Borise Strelnikova *Amerika zleva a zprava* (1972), známým dílem *Nasreddinova dobrodružství od Leonida Solovjova* a dvěma literárněvědnými pracemi, a to především sborníkem *Východiska a cíle* (1974) a knihou Sergeje Nikolského *Fantastika a satira v díle Karla Čapka* (1978).

Milan Hrala patří ke skupině českých rusistů, kteří v 60. letech 20. století vytvářeli specificky českou koncepci ruské literatury a hledali v ní kvalitativně nejsilnější místa: podobné tendence jsou v téže době pozorovatelné i u jižních Slovanů. Ruskou modernou a avantgardou se zabývali mimo jiné Zdeněk Mathauser (1920-2007), český rusista, estetik a fenomenolog, Milan Hrala a jeho učitel Miroslav Drozda zase hledali progresivní ideové i tvarové tendence v ruské literatuře 20.–30. let i v novém proudění po roce 1956. Uvedené knihy patří k tomuto proudu, jenž byl v Sovětském svazu v době před rokem 1985 tvrdě kritizován: v tehdejší znormalizované Československu to v mnoha případech vedlo k existenční likvidaci jeho tvůrců. Tomu Milan Hrala unikl, pokračoval v práci na fakultě, postupně však odešel z rusistiky a stal se vedoucím katedry translatické.

Hralovo opus magnum *Ruská moderní literatura* (2007) v podstatě bere všechna tato kritéria v úvahu, nezveličuje ruská specifika, ale na druhé straně se zase nesnaží Rusko poměřovat jen evropskými kritérii. Krucialním bodem každých dějin je periodizace: hlavní ukotvení je tu personálně směrové, a to zvláště pro první polovinu 20. století: personálně propojená směrovost je pak často nahrazována tituly jako *Zpět ke kořenům* nebo *Konec - a znovu začátek*, uvnitř pak tematologickým anebo druhově tematologickým dělením. Uměle vytvářený předěl mezi ruskou klasikou a modernou překonává Hrala zcela přirozeně tím, že ve vstupním výkladu jde poměrně hluboko do minulosti, vlastně až k staroruským textům, byť jen obrysově. To je správné, jinak vývojovou kontinuitu čtenář nepochopí. Ostatně někdy se o ruské literatuře 20. století hovoří také jako o jednom velkém palimpsestu, pod nímž ovšem prosvítá celá ruská literatura 11.–19. století: aniž bych chtěl generalizovat, myslím, že to do značné míry o ruské literatuře více než po jiné platí doslova.

V roce 2010 vydal Hrala knihu svých vzpomínek, zase zajímavě komponovanou.² Nebudeme tu uvádět biografické detaily okolností vzniku tohoto díla: to by se slušelo v časopise jiného zaměření a také to bude uděláno. Zde je podstatné, že je pozoruhodným konglomerátem, různožánrovým dílem, které maně tvoří alternativu některým jiným textům-svědectvím (o knize budeme psát pro internetový časopis *Proudy*).

Na rozdíl od řady svých českých rusistických generačních druhů, kteří vydávají rekapitulační svědectví a svých doslovecích a časopiseckých studiích minulosti, šel

² Milan Hrala: *Všecko bylo/ bude trochu jinak*. Oftis, Ústí nad Orlicí 2010.

Milan Hrala osmdesátníkem

Hrala v *Ruské moderní literatuře* cestou skutečné syntézy, literárněhistorického přístupu, periodizace a personálního pojetí. Je to cesta mnohem těžší než efektní bonmoty, ale její výsledky jsou trvalejší. Jako celé dílo tohoto skromného, pronikavého a uměřeného badatele.

Ivo POSPÍŠIL

